

LECTIO IV: TA HΘH TΩN APXAIΩN PΩMAIΩN

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το κείμενο που ακολουθεί προέρχεται από το Ρωμαίο ιστορικό Γάιο Σαλλούστιο Κρίσπο(86-35 π.Χ.). Ο Σαλλούστιος παρουσιάζει εδώ μια εξιδανικευμένη εικόνα των ηθών της αρχαίας Ρώμης μέχρι το 146 π.Χ. Τη χρονολογία αυτή, κατά την οποία οι συμπατριώτες του κατέλαβαν και κατέστρεψαν την Καρχηδόνα, τη θεωρεί σημαδιακή και υποστηρίζει ότι αμέσως μετά άρχισε στη Ρώμη ένα ασταμάτητο κατρακύλημα των ηθών. Η αντίληψη αυτή για το «χαμένο παράδεισο» των πρώτων αιώνων της Ρώμης διαποτίζει τη ρωμαϊκή ιστορική σκέψη.

ΚΕΙΜΕΝΟ	ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Apud antiquos Romanos concordia maxima sed avaritia minima erat. Romani in suppliciis deorum magnifici sed domi parci erant. Iustitia inter se certabant et patriam curabant. In bello pericula audacia propulsabant et beneficiis amicitias parabant. Delecti consultabant patriae; eis corpus ex annis infirmum sed ingenium propter sapientiam validum erat.	Στους αρχαίους Ρωμαίους πάρα πολύ μεγάλη ομόνοια και ελάχιστη πλεονεξία υπήρχε. Οι Ρωμαίοι γενναιόδωροι στη λατρεία των θεών αλλά οικονόμοι στην ιδιωτική τους ζωή ήταν. Στη δικαιοσύνη παράβγαιναν μεταξύ τους και την πατρίδα τους φρόντιζαν. Στον πόλεμο τους κινδύνους με το θάρρος τους απομάκρυναν και συμμάχους με τις ευεργεσίες τους αποκτούσαν. Εκλεγμένοι άντρες φρόντιζαν για την πατρίδα· σε αυτούς το σώμα από τα χρόνια αδύναμο αλλά το πνεύμα δυνατό από τη σοφία τους ήταν.

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

antiquos: πρβ. αντίκα << ιτ.
minima: > μίνιμουμ· πρβ. μινιατούρα << ιτ.
domi: domus = σπίτι· δέμω, δόμος, δώμα, δωμάτιο κτλ.
bello: πρβ. ρέμπελος << βεν.
pericula: κυρ. «δοκιμασία»· πρβ. πείρα, πειρατής
amicitias: < amīcus < amo
validum: > valde (< valide)

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ		
ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ	ΕΠΙΘΕΤΑ	ΡΗΜΑΤΑ
<u>A' ΚΛΙΣΗ</u> ΘΗΛΥΚΑ ✓ Concordia-concordiae = ομόνοια ✓ Avaritia-avaritiae = πλεονεξία ✓ Iustitia-iustitiae = δικαιοσύνη ✓ Patria-patriae = πατρίδα ✓ Audacia-audaciae = τόλμη/θάρρος ✓ Amicitia-amicitiae = φιλία/συμμαχία ✓ Sapientia-sapientiae = σοφία <u>B' ΚΛΙΣΗ</u> ΑΡΣΕΝΙΚΑ ✓ Romanus-Romani = Ρωμαίος ουσιαστικοποιημένο επιθέτο που δηλώνει το έθνος ✓ Annus-anni = χρόνος/έτος ✓ Deus-dei = θεός ΟΥΔΕΤΕΡΑ ✓ Bellum-belli = πόλεμος ✓ Periculum-periculi = κίνδυνος ✓ Ingenium-ingenii/i = πνεύμα ✓ Beneficium-beneficii/i = ευεργεσία ✓ Supplicium-supplicii/i = τιμωρία Supplicia-suppliciorum = λατρεία θεών <u>Γ' ΚΛΙΣΗ</u> ΟΥΔΕΤΕΡΑ ✓ Corpus-corporis = σώμα <u>Δ' ΚΛΙΣΗ</u> ΘΗΛΥΚΑ ✓ Domus-domus = σπίτι/οικία	<u>B' ΚΛΙΣΗ</u> ✓ Antiquus-antiqua-antiquum = αρχαίος Antiquior-antiquior-antiquius Antiquissimus-antiquissima-antiquissimum ✓ Maximus-maxima-maximum = μέγιστος/πάρα πολύ μεγάλος Magnus-magna-magnum Maior-maior-maius Maximus-maxima-maximum ✓ Minimus-minima-minimum = ελάχιστος/ πάρα πολύ λίγος Parvus-parva-parvum Minor-minor-minus Minimus-minima-minimum ✓ Magnificus-magnifica-magnificum = γενναϊόδωρος Magnificentior-magnificentior-magnificentius Magnificentissimus-magnificentissima-magnificentissimum ✓ Parcus-parca-parcum = οικονόμος/φειδωλός Parcior-parcior-parcius Parcissimus-parcissima-parcissimum ✓ Infirmus-infirma-infirmum = αδύναμος Infirmior-infirmior-infirmius Infirmissimus-infirmissima-infirmissimum ✓ Validus-valida-validum = ισχυρός Validior-validior-validius Validissimus-validissima-validissimum ✓ Delectus-delecta-delectum = εκλεγμένος (μτχ πρκ)	<u>A' ΣΥΖΥΓΙΑ</u> ✓ Certo-certavi-certatum-certare = συναγωνίζομαι ✓ Propulso-propulsavi-propulsatum-propulsare = απομακρύνω/απωθώ ✓ Consulto-consultavi-consultatum-consultare = φροντίζω για ✓ Curo-curavi-curatum-curare = φροντίζω ✓ Paro-paravi-paratum-parare = ετοιμάζω/ αποκτώ <u>Γ' ΣΥΖΥΓΙΑ</u> ✓ Deligo-delegi-delectum-deligere = εκλεγώ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ	ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ	ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ
✓ Sed = αλλά(αντιθετικός) ✓ Et = και(συμπλεκτικός)	✓ Apud+αιτιατική ✓ Ex+αφαιρετική ✓ In+αφαιρετική ✓ Propter+αιτιατική ✓ Inter+αιτιατική	✓ Domi = οίκοι/ στο σπίτι (τοπικό)
ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ		

✓ Se = εαυτός/η/ο(προσωπική)		
✓ Is-ea-id = αυτός/η/ο (οριστική)		

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ
Apud antiquos Romanos concordia maxima: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
Apud: πρόθεση + αιτιατική erat: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος sum, fui, -, esse concordia: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης concordia, -ae maxima: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος, υπερθετικός βαθμός του επιθέτου β' κλίσης maximus, -a, -um Romanos: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i antiquos: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του επιθέτου β' κλίσης antiquus, -a-, um	(erat): εννοούμενο ρήμα concordia: υποκείμενο στο erat maxima: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο concordia apud Romanos: εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου μεταφορικά antiquos: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο Romanos.
sed avaritia minima erat: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
sed: συμπλεκτικός αντιθετικός σύνδεσμος erat: γ' ενικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος sum, fui, -, esse avaritia: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης avaritia, -ae minima: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος, υπερθετικός βαθμός του επιθέτου β' κλίσης minimus, -a, -um	erat: ρήμα avaritia: υποκείμενο στο erat minima: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο avaritia.
Romani in suppliciis deorum magnifici: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
erant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος sum, fui, -, esse Romani: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i magnifici: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του επιθέτου β' κλίσης magnificus, -a, -um in: πρόθεση + αφαιρετική suppliciis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού supplicia, -orum deorum: γενική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης deus, -i	(erant): εννοούμενο ρήμα Romani: υποκείμενο στο erant magnifici: κατηγορούμενο υποκειμένου (στο Romani) in suppliciis: εμπρόθετος προσδιορισμός που της κατάστασης deorum: γενική αντικειμενική στο suppliciis.
sed domi parci erant: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
sed: συμπλεκτικός αντιθετικός σύνδεσμος Romani: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i erant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος sum, fui, -, esse parci: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος	erant: ρήμα (Romani): εννοούμενο υποκείμενο στο erant parci: κατηγορούμενο υποκειμένου στο Romani domi: επιρρηματικός

του επιθέτου β' κλίσης parcus, -a-, um	προσδιορισμός στάσης σε τόπο
Iustitia inter se certabant: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
Iustitia: αφαιρετική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης Iustitia, -ae Romani: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i inter: πρόθεση + αιτιατική se: γ' πρόσωπο, αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός της προσωπικής αντωνυμίας certabant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος α' συζυγίας certo, certavi, certatum, certare	certabant: ρήμα (Romani): εννοούμενο υποκείμενο στο certabant inter se: εμπρόθετος προσδιορισμός της αλληλοπάθειας iustitia: αφαιρετική της αναφοράς στο certabant
et patriam curabant: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
curabant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος α' συζυγίας curo, curavi, curatum, curare	curabant: ρήμα (Romani): εννοούμενο υποκείμενο στο curabant patriam: αντικείμενο στο curabant.
In bello pericula audacia propulsabant: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
in: πρόθεση + αφαιρετική bello: αφαιρετική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης bellum, -i propulsabant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος α' συζυγίας propulso, propulsavi, propulsatum, propulsare Romani: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i pericula: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης periculum, -i audacia: αφαιρετική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού audacia, -ae	propulsabant: ρήμα (Romani): εννοούμενο υποκείμενο στο propulsabant pericula: αντικείμενο στο propulsabant audacia: αφαιρετική του τρόπου in bello: εμπρόθετος προσδιορισμός του χρόνου
et beneficiis amicitias parabant: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
parabant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος α' συζυγίας paro, paravi, paratum, parare Romani: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης Romanus, -i amicitias: αιτιατική πτώση, πληθυντικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης amicitia, -ae beneficiis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης beneficium, -i	parabant: ρήμα (Romani): εννοούμενο υποκείμενο στο parabant amicitias: αντικείμενο στο parabant beneficiis: αφαιρετική του μέσου στο parabant

Delecti consultabant patriae: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
consultabant: γ' πληθυντικό πρόσωπο, οριστική έγκλιση, χρόνος παρατατικός του ρήματος α' συζυγίας consulto, consultavi, consultatum, consultare delecti: ονομαστική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος της επιθετικής μετοχής του ρήματος γ' συζυγίας deligo, delegi, delectum, deligere patriae: δοτική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης patria, -ae	consultabant: ρήμα delecti: επιθετική μετοχή ως υποκείμενο στο consultabant patriae: δοτική προσωπική χαριστική (ή αντικείμενο) στο consultabant
eis corpus ex annis infirmum: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
corpus: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού γ' κλίσης corpus, -oris infirmum: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος του επιθέτου β' κλίσης infirmus, -a, -um eis: δοτική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος της δεικτικής αντωνυμίας is, ea, id ex: πρόθεση + αφαιρετική annis: αφαιρετική πτώση, πληθυντικός αριθμός, αρσενικό γένος του ουσιαστικού β' κλίσης annus, -i	(erat): εννοούμενο ρήμα corpus: υποκείμενο στο erat infirmum: ονομαστικός ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο corpus eis: δοτική προσωπική κτητική στο erat ex annis: εμπρόθετος προσδιορισμός της αιτίας στο erat
sed ingenium propter sapientiam validum erat: κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός	
sed: συμπλεκτικός αντιθετικός σύνδεσμος propter: πρόθεση + αιτιατική ingenium: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος του ουσιαστικού β' κλίσης ingenium, -i validum: ονομαστική πτώση, ενικός αριθμός, ουδέτερο γένος του επιθέτου β' κλίσης validus, -a, -um propter: πρόθεση + αιτιατική sapientiam: αιτιατική πτώση, ενικός αριθμός, θηλυκό γένος του ουσιαστικού α' κλίσης sapientia, -ae	erat: ρήμα ingenium: υποκείμενο στο erat validum: κατηγορούμενο υποκειμένου (στο ingenium) propter sapientiam: εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο erat